

ESPERA I ACTUA AMB LA CREACIÓ

Missatge del sant pare Francesc

per a la Jornada Mundial de Pregària per la Cura de la Creació

1 de setembre de 2024

Benvolguts germans i germanes,

“Espera i actua amb la creació” és el lema de la Jornada de pregària per la cura de la creació, que se celebrarà el proper 1 de setembre. Fa referència a la Carta de sant Pau als romans 8,19-25, on l’Apòstol aclareix què significa viure d’acord amb l’Esperit i es concentra en l’esperança certa de la salvació per mitjà de la fe, que és vida nova en Crist.

1. Partim doncs d’una pregunta senzilla, però que podria no tenir una resposta òbvia: quan som veritablement creients, com és que tenim fe? No és tant perquè “nosaltres creiem” en quelcom transcendent que la nostra raó no aconsegueix entendre, el misteri inabastable d’un Déu distant i llunyà, invisible i innominable. Més aviat, diria sant Pau, és perquè habita en nosaltres l’Esperit Sant. Sí, som creients «perquè Déu, donant-nos l’Esperit Sant, ha vessat en els nostres cors el seu amor» (Rm 5,5). Per això l’Esperit és ara, realment, «penyora de l’heretat que Déu ens té reservada» (Ef 1,14), com a pro-vocació a viure sempre orientats envers els béns eterns, *d’acord amb la plenitud de la humanitat bonica i bona de Jesús*. L’Esperit fa els creients creatius, pro-actius en la caritat. Els introdueix en un gran camí de llibertat espiritual, no exempt, però, de la lluita entre la lògica del món i la lògica de l’Esperit, que tenen fruits contraposats entre ells (cf. Ga 5,16-17). Ho sabem, el primer fruit de l’Esperit, compendi de tots els altres, és *l’amor*. Conduïts, doncs, per l’Esperit Sant, els creients són fills de Déu i poden adreçar-se a ell anomenant-lo «*Abbà, Pare!*» (Rm 8,15), precisament com Jesús, amb la llibertat de qui ja no cau més en la por a la mort, perquè *Jesús va ressuscitar d’entre els morts*. Heus aquí la gran esperança: l’amor de Déu ha vençut, venç i continuarà vençant sempre. Malgrat la perspectiva de la mort física, per a l’home nou que viu en l’Esperit el destí de glòria és ja segur. Aquesta esperança no decep, com ens ho recorda també la Butlla de convocatòria del proper Jubileu.¹

2. L’existència del cristià és vida de fe, diligent en la caritat i desbordant d’esperança, a l’espera de l’arribada del Senyor en la seva glòria. La “demora” de la parusia, de la seva segona vinguda, no és un problema; la qüestió és una altra: «El Fill de l’home, quan vingui, ¿trobarà fe a la terra?» (Lc 18,8). Sí, la fe és un do, el fruit de la presència de l’Esperit en nosaltres, però és també una tasca, que s’ha de realitzar lliurement, en l’obediència al manament de l’amor de Jesús. Aquesta és la felicitat esperança que hem de testimoniar; on?, quan? *En els drames de la carn humana que sofreix*. Si bé se somia, ara és necessari somiar amb els ulls oberts, animats per visions d’amor, de fraternitat, d’amistat i de justícia per a tots. La *salvació cristiana entra en la profunditat del dolor del món*, que no sols afecta els éssers humans, sinó tot l’univers; la naturalesa mateixa, *oikos* de l’home, el seu entorn vital; concep la creació com un “paradís terrenal”, la mare terra, que hauria de ser un *lloc d’alegria i promesa de felicitat per a tots*. L’optimisme cristià es fonamenta en una esperança viva; sap que tot tendeix a la glòria de Déu, a la

---

¹ *Spes non confundit*, Butlla de convocatòria del Jubileu ordinari de l’any 2025 (9 de maig de 2024).

consumació final en la seva pau, a la resurrecció corporal en la justícia, “de glòria en glòria”. En el transcurs del temps, però, compartim dolor i sofriment: *tot l’univers creat gemega* (Rm 9,22), els cristians gemeguen (cf. v. 23-25) i el mateix Esperit gemega (cf. v. 26-27). *Gemegar manifesta inquietud i sofriment, amb anhel i desig*. El gemec expressa *confiança en Déu i abandó* a la seva companyia afectuosa i exigent, amb vista a la realització del seu disseny, que és alegria, amor i pau en l’Esperit Sant.

3. Tota la creació està implicada en aquest procés d’un nou naixement i, gemegant, espera l’alliberació. Es tracta d’un creixement amagat que madura, com “un gra de mostassa, que arriba a ser un arbre” o “el llevat dins la massa” (cf. Mt 13,31-33). Els inicis són insignificants, però els resultats esperats poden ser d’una bellesa infinita. Com l’espera d’un naixement —la revelació dels fills de Déu—, *l’esperança és la possibilitat de mantenir-se fermes enmig de les adversitats*, de no desanimar-se en el temps de les tribulacions o davant la barbàrie humana. *L’esperança cristiana no decep*, però tampoc dona falses il·lusions; si el gemec de la creació, dels cristians i de l’Esperit és anticipació i espera de la salvació que ja s’està realitzant, ara estem immersos en molts sofriments que sant Pau descriu com “tribulacions, angoixa, persecució, fam, nuesa, perill, espasa” (cf. Rm 8,35). Llavors l’esperança és una lectura alternativa de la història i de les vicissituds humanes, no il·lusòria, sinó realista, del realisme de la fe que veu el que és invisible. *Aquesta esperança és l’espera pacient, com el no-veure-hi d’Abraham*. M’agrada recordar aquell gran creient visionari que va ser Gioacchino da Fiore —l’abat calabrès “dotat d’esperit profètic”, segons Dante Alighieri²— que, en un temps de lluites sanguinàries, de conflictes entre el papat i l’imperi, de croades, d’heretgies i de mundanitat de l’Església, va saber indicar l’ideal d’un *nou esperit de convivència* entre els homes, fonamentat en la fraternitat universal i la pau cristiana, fruit d’Evangeli viscut. Aquell esperit d’amistat social i de fraternitat universal el vaig proposar a la *Fratelli tutti*. I aquella harmonia entre els éssers humans ha d’estendre’s també a la creació, en un “antropocentrisme situat” (cf. *Laudate Deum*, 67), en la responsabilitat *per una ecologia humana i integral*, camí de salvació de la nostra casa comuna i de nosaltres que hi habitem.

4. Per què tanta maldat en el món? Per què tanta injustícia, tantes guerres fratricides que causen la mort d’infants, destrueixen ciutats, contaminen l’entorn vital de l’home, la mare terra, violentada i devastada? Referint-se implícitament al pecat d’Adam, sant Pau afirma: «Sabem prou bé que fins ara tot l’univers creat gemega i sofreix dolors de part» (Rm 8,22). La lluita moral dels cristians està relacionada amb el “gemec” de la creació, perquè aquesta última «es troba sotmesa al fracàs» (cf. v. 20). Tot el cosmos i tota criatura gemeguen i anhelan “ansiosament” que se superi la condició actual i es restableixi l’originària: efectivament, l’alliberació de l’home comporta també la de totes les altres criatures que, solidàries amb la condició humana, han estat sotmeses al jou de l’esclavatge. Com la humanitat, la creació —sense cap culpa—, està esclavitzada i es troba incapacitada per a fer allò per a què va ser concebuda, és a dir, per a tenir un sentit i una finalitat duradors; està subjecta a la dissolució i a la mort, agreujades per l’abús humà de la naturalesa. Però, contràriament, la salvació de l’home en Crist és esperança segura també per a la creació; de fet, «també ell [l’univers creat] serà alliberat de l’esclavatge de la corrupció i obtindrà la llibertat i la glòria dels fills de Déu» (Rm 8,21). *Llavors, en la redempció de Crist és possible contemplar amb esperança el vincle de solidaritat entre l’ésser humà i les altres criatures*.

---

² *Divina Comedia*, Paraíso, XII, 141.

5. En l'expectació esperançada i perseverant de la vinguda gloriosa de Jesús, l'Esperit Sant manté alerta la comunitat creient i la instrueix contínuament, cridant-la a la conversió d'estils de vida, per tal que s'oposi a la degradació humana del medi ambient i manifesti aquella crítica social que és, sobretot, testimoniatge de la possibilitat de canvi. Aquesta conversió consisteix a passar de l'arrogància de qui vol dominar els altres i la naturalesa —reduïda a objecte manipulable—, a la humilitat de qui té cura dels altres i de la creació. «Un ésser humà que pretén ocupar el lloc de Déu es converteix en el pitjor enemic de si mateix» (*Laudate Deum*, 73), perquè el pecat d'Adam va destruir les relacions fonamentals per les quals viu l'home: la que té amb Déu, amb ell mateix i amb els altres éssers humans, i la que té amb el cosmos. Totes aquestes relacions han de ser, sinèrgicament, restaurades, salvades, “reorientades”. No en pot faltar cap. Si en falta una, tot falla.

6. *Esperar i actuar amb la creació* significa, en primer lloc, unir esforços i, caminant juntament amb tots els homes i dones de bona voluntat, contribuir a «repensar entre tots la qüestió del poder humà, quin és el seu sentit, quins són els seus límits». «Perquè el nostre poder ha augmentat frenèticament en poques dècades. Hem fet progressos tecnològics impressionants i sorprenents, i no advertim que al mateix temps ens hem convertit en éssers altament perillosos, capaços de posar en risc la vida de molts éssers i la nostra supervivència mateixa» (*Laudate Deum*, 28). Un poder incontrolat engendra monstres i es gira en contra nostre. Per això avui és urgent posar límits ètics al desenvolupament de la intel·ligència artificial, que, amb la seva capacitat de càlcul i simulació, podria ser utilitzada per a dominar l'home i la naturalesa, en comptes de posar-la al servei de la pau i del desenvolupament integral (cf. Missatge per a la Jornada mundial de la pau 2024).

7. «L'Esperit Sant ens acompanya en la vida», això ho van entendre bé els nens i nenes reunits a la plaça de Sant Pere per a la seva primera Jornada mundial, que va coincidir amb el diumenge de la Santíssima Trinitat. Déu no és una idea abstracta d'infinít, sinó que és Pare amorós, Fill amic i redemptor de tot home i Esperit Sant que guia els nostres passos pel camí de la caritat. L'obediència a l'Esperit d'amor *canvia radicalment l'actitud de l'home*: de “depredador” passa a “conreador” del jardí. *La terra s'entrega a l'home, però continua sent de Déu* (cf. Lv 25,23). Aquest és l'antropocentrisme teològic de la tradició judeocristiana. Per tant, pretendre posseir i dominar la naturalesa, manipulant-la a voluntat, és una forma d'idolatria. És l'home prometeic, ebri del seu mateix poder tecnocràtic, que amb arrogància posa la terra en una condició “desgraciada”, és a dir, privada de la gràcia de Déu. Ara bé, si la gràcia de Déu és Jesús, mort i ressuscitat, llavors és cert el que va dir Benet XVI: «No és la ciència la que redimeix l'home. L'home és redimit per l'amor» (Carta enc. *Spe salvi*, 26), l'amor de Déu en Crist, del qual res ni ningú no ens podrà separar mai (cf. Rm 8,28-39). Constantment atreta envers el seu futur, la creació no és estàtica ni està tancada en ella mateixa. Avui, també gràcies als descobriments de la física contemporània, el vincle entre matèria i esperit es presenta de manera cada vegada més fascinant per al nostre coneixement.

8. Per tant, la cura de la creació no és sols una qüestió ètica, sinó també eminentment teològica, perquè concerneix a l'entrellaçament del misteri de l'home amb el misteri de Déu. *Es pot dir que aquest entrellaçament és “generatiu”*, ja que es remunta a l'acte d'amor amb què Déu crea l'ésser humà en Crist. Aquest acte creador de Déu atorga i fonamenta l'actuació lliure de l'home i tota la seva eticitat: lliure precisament en haver estat creat a imatge de Déu que és Jesucrist, i per això “representant” de la creació en

Crist mateix. Hi ha una motivació transcendent (teològicoètica) que compromet el cristià a promoure la justícia i la pau en el món, també a través de la destinació universal dels béns: es tracta de la *revelació dels fills de Déu que la creació espera, gemegant com amb dolors de part*. En aquesta història no sols està en joc la vida terrenal de l'home, hi està sobretot el seu destí en l'eternitat, l'*eschaton* de la nostra benaurança, el Paradís de la nostra pau, en *Crist Senyor del cosmos, el Crucificat-Ressuscitat per amor*.

9. Esperar i actuar amb la creació significa, doncs, viure una fe encarnada, que sap entrar en la carn sofrent i esperançada de les persones, compartint l'espera de la resurrecció corporal a la qual els creients estan predestinats en Crist Senyor. En Jesús, el Fill etern en carn humana, *som veritablement fills del Pare*. Per la fe i el baptisme, comença per al creient la vida segons l'Esperit (cf. Rm 8,2), *una vida santa, una existència de fills del Pare*, com Jesús (cf. Rm 8,14-17), ja que, per la força de l'Esperit Sant, Crist viu en nosaltres (cf. Ga 2,20); una vida que es converteix en un cant d'amor a Déu, a la humanitat, amb la creació i per ella, i que troba la seva plenitud en la santedat.³

Francesc

Roma, San Joan del Laterà, 28 de juny de 2024

---

³ Ho ha expressat poèticament el prevere rosminianà Clemente Rebora: «Mentre il creato ascende in Cristo al Padre, / nell'arcana sorte / tutto è doglia del parto: / quanto morir perché la vita nasca! / pur da una Madre sola, che è divina, / alla luce si vien felicemente: / vita che l'amore produce in pianto, / e, se anela, quaggiù è poesia; / ma santità soltanto compie il canto» 'Mentre la creació ascendeix en Crist al Pare, en el destí misteriós / tot és dolor de part: / quant morir per néixer la vida! / fins i tot d'una única Mare, que és divina, / sortim feliços a la llum: / vida que l'amor produeix en llàgrimes, / i, si anhela, aquí baix és poesia; / però sols la santedat completa el cant' (cf. *Curriculum vitae*, "Poesia e santità": *Poesie, prose e traduzioni*, Milano 2015, p. 297).